

Voorzitter: H. Sietsma (GroenLinks)

Namens de raad: H. Sietsma (GroenLinks), R. van Niejenhuis (PvdA), I. Venhuizen (D66), W. Koks (SP), I. Jacobs (VVD), P. Rebergen (ChristenUnie), T. van Zoelen (PvdD), R. Bolle (CDA), A. Sijbolts (Stadspartij/100%Groningen), B. Onnes (PVV)

Namens de griffie: W. Bierman

Democratische vernieuwing en participatie

00:12:56

Voorzitter: Goed, welkom allemaal bij deze raadsessie over participatie, ter voorbereiding op de visie op participatie en uiteindelijk participatiebeleid en een verordening. Dat is een nieuwe gemeentelijke eis, dat we een participatieverordening krijgen. Er is een hoop gaande op dit terrein, dat weten we. Wij dachten dat we als begeleidingscommissie democratische vernieuwing er goed aan deden om de participatie van de raad in de totstandkoming van die visie niet te vergeten. Dus onder het motto: wilt u meer of minder participatie? Dachten wij: we gaan eens met de raad in gesprek. Ambtenaren hebben Organisatieadviesbureau Berenschot erbij gehaald, om te helpen die participatievisie en -beleid tot stand te brengen. De ambtenaren zitten daar. Als u in de pauze nog contact met hen wilt. Twee medewerkers van bureau Berenschot: Steven Blok en Teuni Scholthof zitten naast mij. Zij zullen we ons bij de hand nemen. Aan de hand van een aantal stellingen, of dilemma's zullen we een gesprek voeren. Zij nemen dat mee in de visie die we ergens in de nieuwe raadsperiode voorgelegd krijgen. Ik ga lekker meedoen met de discussie, dus ik hun vragen om het over te nemen. Het woord is aan Steven Blok. Oh ja, ik zal de wethouder nog introduceren. Die zit hier wel pontificaal achter mij, maar die gaat alleen het woord voeren in het tweede deel van deze bijeenkomst, als we het hebben over de brief. Maar hij heeft in het eerste deel geen rol, en komt alleen luisteren.

00:14:45

Speaker 1: Voorzitter, mag ik nog een vraag stellen? Want dit staat geafficheerd als besluitvormende bijeenkomst?

00:14:50

Voorzitter: Meningsvormend. Wij nemen hier geen besluiten. Het woord is aan Steven Blok.

00:15:15

de heer Blok: Goedenavond allemaal. Fijn dat wij hier kunnen zijn. We zullen onszelf nog kort voorstellen en daarna hoop ik dat het beeld gedeeld kan worden en dan zullen wij een kort programma met jullie delen. En gaan we verder het programma in. Ik ben Steven Blok, adviseur bij Berenschot, inmiddels een paar jaar. Dat doe ik vijftig procent van de tijd. De andere vijftig procent van de tijd werk ik aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Ik ben daar promovendus, dus dat betekent dat ik daar mijn eigen onderzoek doe, lesgeef, scripties begeleid en doe ik allemaal over het thema participatie of democratische vernieuwing. Daar zijn een heleboel termen voor die een beetje erop lijken. Maar daar ben ik vanuit de wetenschap mee bezig, maar ook vanuit de praktijk. Een van de onderwerpen waar we intensief mee bezig zijn, is de participatieverordening, waar veel gemeenten nu de eerste stappen voor aan het zetten zijn, waaronder hier in Groningen. Wat nog een vervelend

puzzeltraject is, maar waarin we hopen dat we jullie een stapje verder kunnen helpen om te zorgen dat Groningen een mooie en duidelijke participatieverordening kan hebben in de toekomst. We zullen zo het programma toelichten, maar eerst nog een korte introductie van Teuni.

00:16:23

mevrouw Scholthof: Goedenavond allemaal. Ook voor de raadsleden thuis. Mijn naam is Teuni Scholthof. Ook adviseur openbaar bestuur, bij Berenschot. Op de terreinen participatie en integriteit. Een bestuurskundige achtergrond. Ik ben in mijn vrije tijd ook nog actief in de gemeenteraad van Deventer. Ik ken ook uw kant van de tafel. Tot zover.

00:16:50

de heer Blok: Kan het scherm gedeeld worden? We kijken nu nog naar elkaar. Perfect. Het programma voor de avond. We zijn iets later begonnen, maar volgens mij kunnen we wel inlopen met een welkom en voorstellen. We gaan daarna kort wat uitleggen over waar die participatieverordening precies over gaat en waarom we vanavond in deze setting op deze manier bij elkaar komen. We leggen wat uit over de stappen die we gaan zetten en wat we vanavond gaan doen. Maar ook wat we in Groningen allemaal beschikbaar hebben, om uiteindelijk tot die participatieverordening te komen. Dat leidt tot het derde programmapunt: namelijk de Groningse visie. Het is een beetje tricky om het daarover te hebben, maar we starten absoluut niet op nul. Jullie hebben al heel veel documenten in Groningen, stukken die verwijzen naar iets wat we een visie noemen. Die wil ik gebruiken om een eerste aftrap te doen tot het gesprek met jullie, om te kijken wat er tot nu toe is. Wat inspiratie om daarover door te praten met andere gemeenten die er ook mee bezig zijn, om vervolgens ook tot herkenning te komen van die dingen die we hebben gevonden. Rijmt dat ook een beetje met het beeld dat jullie hebben? Of zijn er nog andere dingen in nodig, voor we straks dat proces verder oppakken. Om dat verder vorm te geven, hebben we een paar prikkelende en ook wel een beetje scherpe stellingen bedacht, om het gesprek een beetje op te warmen. Die gaan over participatie. Ook als functie om aan te tonen dat het soms best wel lastig is om je daartoe te verhouden. Allemaal een beetje vanuit dat beeld, om wat er in zo'n visie moet komen. Daar vertellen we straks meer over, hoe dat proces eruitziet om dat wat verder op te vullen. Dat brengen we allemaal bij elkaar met hoe we het vervolg gaan schetsen, en daarna gaan we door naar het tweede punt van de agenda, waar wij wat minder mee te maken hebben. Deze avond wordt op hoofdlijnen vastgelegd. Voor wat hier uitkomt schrijven we een memo of notitie die jullie ter informatie krijgen. Wat meegenomen wordt in het verdere proces, nadat de nieuwe gemeenteraad is verkozen. Die zal uiteindelijk de verordening moeten vaststellen. We willen wel alvast beginnen. De redenen daartoe leggen we later nog iets uit. Maar deze avond heeft dus meer dan alleen dit moment. U krijgt er later nog wat van terug te zien ter informatie. Even het inhoudelijke. In 2020 is er een wetsvoorstel ingediend. Dat heet: versterking participatie op decentraal niveau. En dat wetsvoorstel schrijft voor dat gemeenten van een inspraakverordening, die elke gemeente heeft, de inwoners het recht geeft om in te spreken, om dat te verbreden naar een participatieverordening. Zoals gebruikelijk is bij meerdere verordeningen, heeft de VNG een voorbeeld verordening opgesteld die gemeenten kunnen volgen. Geen modelverordening, maar een voorbeeldverordening. Om gemeenten niet alleen maar te prikkelen om die voorbeeldverordening zomaar over te nemen, is er een handreiking

bijgevoegd. Die hebben we samen met de VNG opgesteld. Die eigenlijk het moment van dit wetsvoorstel en komen tot deze verordening gebruikt, om fundamenteel met elkaar stilgestaan bij de vragen: wat willen wij als gemeente en gemeenschap ten aanzien van participatie? Wat willen we daarin voor elkaar betekenen, voordat we het gaan verankeren in die verordening? Er is bewust veel ruimte geboden om naar lokale behoeften en naar wat lokaal gebruikelijk is, naar wat er lokaal speelt in die participatieverordening daartoe op te stellen. Elke gemeente is anders qua hoe het eraan toegaat, hoe de gemeenschap eruitziet, welke ambities zij heeft om daar ruimte voor te kunnen bieden. Zo'n verordening staat niet alleen op zichzelf. We zien zo'n verordening een klein beetje als het sluitstuk van ook allerlei andere producten die gebruikelijk zijn in een gemeente. Dat zijn onder andere: een visie, een uitvoeringsprogramma of een actieprogramma dat verschilt een beetje in een gemeente hoe ze dat noemen, en participatiebeleid. Wat we in de komende stappen gaan doen, dat zal ik in de sheets hierna over het proces uitleggen, is dat we tot deze producten gaan komen, zodat we straks in Groningen, op basis van wat jullie wel deels hebben, want het hoeft niet helemaal opnieuw gemaakt te worden, een visie hebben, een uitvoerings- slash actieprogramma hebben en uiteindelijk ook een participatiebeleid hebben. Het hele idee is, om te zorgen dat die drie andere producten in lijn zijn, coherent zijn, en in die zin ook de juiste handvatten bieden, om straks die verordening ook te kunnen vaststellen. Dat die verordening niet losgezongen is van wat hier in de praktijk gebeurt, waar ambtenaren mee te maken hebben, de visie die Groningen heeft. Maar dat die verplichting, die rechten en plichten die in die verordening staan, dat die ook waargemaakt kunnen worden, door het verhaal wat Groningen over participatie heeft, de ambities die ze stelt en de beleidsinstrumenten die ze eraan hangt. Vandaar dat we meerdere producten met elkaar gaan opstellen, voordat we straks als laatste punt die verordening gaan vaststellen. Als sluitstuk van die andere producten, maar ook wel als diepste verankering van alles wat je als gemeente doet. Het hele doel van die verordening, los van het verbreden van die inspraak naar participatie, is ook om inwoners meer duidelijkheid te geven over wat ze mogen verwachten van de gemeente. Waar ze eigenlijk recht op hebben. Inspraak wordt dan straks ook participatie. Dus ook om die duidelijkheid te kunnen bieden, is ook duidelijkheid intern nodig binnen de gemeente, om duidelijkheid te kunnen bieden. Dat betekent dat we toch een beetje met elkaar moeten gaan stilstaan bij de vraag: wat hebben we nu precies gedaan? Waar vinden we dat we staan? Maar ook: wat voor ambities hebben we al en wat voor manier willen we dat hele gebeuren meenemen in die visie, in het uitvoeringsprogramma, in dat beleid, maar ook straks om tot een verordening te kunnen komen? Dat is ook het doel van vanavond. Om een eerste stap te maken in een groter proces, om terug te kijken op de afgelopen jaren, wat daar is gebeurd. Om met elkaar op te halen, om te kijken of het gelukt is wat misschien jullie ambities waren? Om te kijken of de beelden die jullie hadden, of dat ook een beetje rijmt met hoe de praktijk zich heeft laten zien. En dan doen we aan de hand van vragen, aan de mijn hand van stellingen. Wederom met als doel, om een eerste ronde op te halen om het mee te kunnen geven aan een nieuwe raad. Want zo'n verordening is ook deze raadsperiode ingezet. Heeft een kleine geschiedenis en dat gaat ook verder dan een raadsperiode. Dus daarom willen we jullie daar ook eerst bij betrekken daar een eerste stap mee te maken, om ook mee te kunnen uitgeven. We hebben nog iets meer over de participatieverordening. Kort ter achtergrond, om daar een beetje een beeld bij te hebben. Ik zal daar niet te lang bij stil staan, omdat het niet het meest

interessante is wat erover te zeggen valt. Artikel 150 van de gemeentewet schrijft voor dat gemeenten een inspraakverordening moeten hebben. Die gaat straks aangepast worden. Die schrijft voor dat gemeenten een participatieverordening moeten hebben. Dit wetsvoorstel ligt op dit moment in het kabinet. Daar is de ambitie om dit door de Tweede Kamer heen te krijgen. Dat betekent dat die nu nog ergens ligt en er nog aan moet komen. De stappen die Groningen zet, zijn in die zin ook vooruitstrevend, omdat het nog niet verplicht is op dit moment, maar wel verplicht wordt straks. Op het moment dat participatie niet van toepassing is, dan zegt dat wetsvoorstel ook: dan geldt afdeling 3.4 van de Awb. Op het moment dat alles wat participatief voorgeschreven wordt in de verordening, waar het op plaats zou moeten vinden: alle beleidsvoorbereidingsprocessen, besluitvormingsprocessen, uitvoeringsprocessen of evaluatieprocessen, als het daar niet binnenvalt dan geldt alsnog de afdeling [onhoorbaar] van de Awb. Het doel ook om dit wetsvoorstel in te dienen, was niet alleen die verbreding naar participatie, om het meer invloed te kunnen geven in het publieke domein, maar ook omdat de oude, die in wetsvoorstellen van 1993-2003 waren, om die te moderniseren en te verbreden. De laatste opmerking over dit wetsvoorstel en de verordening is dat hier expliciet de suggestie wordt gedaan, om het uitdaagrecht op te nemen in de verordening. Dat is niet verplicht. In de voorbeeldverordening staat die als facultatief, maar hij wil de titel dat het gaat om de participatieverordening en het uitdaagrecht. Maar daarin kunnen dus keuzes gemaakt worden. Dan wat meer over wat we de komende maanden met de gemeente Groningen gaan doorlopen. Dat zal Teuni doen.

00:25:17

mevrouw Scholthof: Zaak altijd een beetje goed verdelen. Het proces dat wij gaan doorlopen is natuurlijk vrij omvangrijk, om te komen tot een goede participatieverordening. In totaal bestaande uit vier fasen. Zo heeft de gemeente Groningen dat ook onderscheiden. Wat u hier aan de rechterkant in beeld ziet is het gehele proces om te komen tot participatie, waarvan wij nu eerst fase één aanpakken. Fase één bestaat uit de eerste drie stappen. Ik begin links onderin: participatie en democratie. Waar hebben we het over en voor wie doen we dat? En wat voor gemeente bent u? Hoe wilt u zich verhouden tot uw inwoners? En het waarom van participatie. Dat is de stap van: wat voor motieven hebben wij nu om participatie in te zetten. Die drie fasen vormen samen de visie, dus wat u links bovenin ziet staan. De visie knippen wij voor nu op in de fase die we nu vandaag met u gaan doen; stap één. Met een nieuwe raad zullen wij dit uiteindelijk op een iets andere manier gaan doen, om die hele fase goed te doorlopen. Dus dit betekent: dit is deel één van fase één. Zometeen met een nieuwe raad, deel twee van fase één. Het doel van de visie is, om uiteindelijk dezelfde taal te spreken als het gaat om participatie. Want je kunt er van alles onder verstaan en een gezamenlijk uitgangspunt en richting. Dat is het doel van de visie. Vervolgens gaan we echt naar de stappen: uitvoeringsprogramma en beleid. Dan gaan we over het hoe spreken. Wij gaan beginnen met fase één. Het streven is om de participatievisie vast te stellen rond de zomer. Maar dat proces is aan een nieuwe raad. Daar zullen vast enkelen van u ook weer in belanden. Voor daarna, ok dat proces is nog niet vastgesteld, maar dat wordt aan een nieuwe raad voorgelegd. De vervolgstappen zijn uitvoeringsprogramma en het beleid en uiteindelijk leidt dat tot de vierde fase: het opstellen van de verordening. Het is de juridische verankering van alles wat we in de eerste drie

stappen met elkaar hebben besloten. Dus we gaan vandaag weer een beetje hoog over. Het kan misschien voelen als een stap terug, maar het is wel belangrijk dat u als huidige raad echt nog uw ervaring en visie kunt meegeven. Waarbij de nieuwe raad daar echt verder richting aan kan geven. Als je die eenmaal hebt vastgesteld, zo'n gezamenlijke richting, dan praat het ook makkelijker in de uitvoering en in het afstemmen van beleid. Dat is de reden voor deze presentatie.

00:28:26

mevrouw Scholthof: Dan gaan we nu na deze aanleiding, waar het vandaan komt, gaan we het ook daadwerkelijkheid over de inhoud met jullie hebben. Waarin we nog kort wat bevindingen aan jullie meegeven, tegen jullie aan het vertellen zijn, om daarna ook met jullie en degenen die meeluisteren, verder in gesprek te gaan. We hebben ook een mentimeter waarin we straks wat vragen aan jullie hebben. En op basis daarvan gaan we het gesprek voeren. Eerst zoals we hadden gezegd: we beginnen absoluut niet op nul, omdat er al veel in Groningen is. Jullie hebben het participatie werkboek, er is net een nieuw document rondom de omgevingsvisie, hebben wij ook gezien. Er zijn andere handleidingen en leidraden. In het coalitieakkoord is ook het een en ander geschreven over participatie. Dus we beginnen absoluut niet op nul. Dat is ook de reden waarom we niet helemaal bij het begin beginnen, maar ook proberen te werken vanuit wat jullie al hebben gedaan, om niet elke keer weer opnieuw het wiel uit te vinden. We hebben in kaart proberen te brengen wat in Groningen de motieven voor participatie zijn. Wij geven nu eerst het raamwerk mee. Dit raamwerk, en nu laat ik mijn rollen als adviseur en wetenschapper overlappen. Dit komt van collega's en die hebben onderzoek gedaan naar: wat zijn verschillende motieven voor participatie. Zij hebben daarvoor heel veel raadsakkoorden, collegeakkoorden, coalitieakkoorden doorgenomen, naast allerlei wetenschappelijke stukken. Zij zijn tot, dat is een versimpeling, een kwadrant gekomen van vier soorten motieven die je voor participatie hebt. En een motief voor participatie is de reden waarom je het doet. De reden waarom je met elkaar een participatief proces ingaat. Zij maken onderscheid tussen motieven voor participanten: redenen waarom zij kunnen meedoen, en motieven voor een overheid. In jullie geval een gemeente. Dus de reden voor gemeenten om het te organiseren. Een tweede onderscheid dat ze maken gaat over de democratische motieven enerzijds. Dan kun je dus denken aan een democratisch ideaal, zoals burgerrechten die ertoe doen. Het delen van zeggenschap of het uitoefenen van zeggenschap. Ook motieven of idealen rondom actief burgerschap. Dat zijn voorbeelden van democratische motieven voor participatie. Er staan wellicht ook op de sheet termen die jullie herkennen als jullie erover nadenken, hierover lezen, hierover spreken. Anderzijds, en dat is ook realiteit, zijn er ook wat meer instrumentele of functionele motieven om dit te doen. Bijvoorbeeld als participant omdat het leidt tot betere besluiten, waarin meer input van jou terecht is gekomen. Het kan misschien heel concreet ook leiden tot financiële voordelen als je op een manier invloed weet uit te oefenen op je eigen leefomgeving. Bijvoorbeeld stijgende huizenprijzen. Misschien ook wel op een andere manier, dat de buurt er beter van wordt, of misschien ook als belanghebbende, omdat je ergens een bedrijfje in de buurt hebt. Het kan ook indirect financiële voordelen hebben. Ook voor een overheid zijn er instrumentele motieven te bedenken. Bijvoorbeeld naar kwaliteit van een plan, van een stuk, van beleid, van uitvoering. Effectiviteit, maar ook, denk ik, een hele gebruikelijke die we kennen in het spreken over participatie is draagvlak. Misschien

toch wel het woord wat het meeste valt als het er over gaat. Op het moment dat er draagvlak is voor het proces, voor een uitkomst, voor een besluit, voor een plan, is dat beter voor dat besluit zelf, maar ook voor de uitkomsten die dat teweeg moet brengen. Dus het doel van deze kwadranten om te laten zien dat er verschillende manieren zijn om de vraag: waarom doet de participatie ertoe, te beantwoorden. Omdat het verhaal waarom participatie erg belangrijk is in Groningen, om dat handen en voeten te geven. In al die documenten die we in Groningen hebben bekeken, hebben we een heleboel teruggevonden uiteraard. We hebben ook geprobeerd een beetje in kaart te brengen van wat er nu staat. Dus wat jullie hier op deze sheet zien, zijn twee dingen die als steken willen meegeven. Eén: er zijn altijd verschillende motieven voor participatie en die hanteren jullie ook. Jullie vullen elk kwadrant. Waarbij het belangrijk is om aan te geven dat er geen goed of fout is. Er is niet een juiste invulling van dit kwadrant. Bijvoorbeeld in de stukken die wij van jullie hebben gekregen, zien we referenties naar hoe belangrijk het is om invloed te delen, om door participatie aan inclusiviteit te werken, om de kloof tussen overheid en burger te verkleinen, om meer begrip voor elkaar te kweken, onderling maar ook als gemeente en inwoners naar elkaar toe. Maar uiteindelijk in een soort QuickScan van jullie documenten, zien we de meeste referenties naar de motieven rondom participatie in die hoek rechts onderin. Dus rechtsonder termen die we veel zijn tegengekomen zijn: kwaliteit, uitvoeringskracht mobiliseren, draagvlak, redelijk specifiek ook met het voorbeeld. En bijvoorbeeld dat de buurt, de leefomgeving, mooier wordt of er beter van wordt, of beter georganiseerd kan worden. Dat zijn termen die we bij jullie in de documenten het meest zijn tegengekomen. Een wat sterkere nadruk op die instrumentele motieven vanuit de gemeente. Maar niet alleen, ook juist een aanvulling met die andere drie. Dit als eerste bevinding van wat we nu in jullie documenten tegenkomen. Voor de rest van de avond zou ik dit graag in jullie achterhoofd willen hebben, als we het gesprek met elkaar gaan voeren over: is het inderdaad hoe jullie ernaar kijken, of hebben jullie er toch hele andere beelden bij? Dachten jullie misschien wel dat er in documenten andere visies naar voren kwamen. Dit als eerste. Puur ter illustratie: we hebben van de G6-gemeenten bekeken, hoe die motieven eruitzien. Spoiler alert: in elke gemeente is dat natuurlijk net weer wat anders. Hierin is een voorbeeld van de gemeente Utrecht, die net als jullie een nadruk heeft op de instrumentele kant. De instrumentele motieven vanuit de overheid, maar die daartegenover ook een hele sterke nadruk heeft op de democratische motieven vanuit participanten: het uitoefenen van zeggenschap, eigenaarschap voelen en betrokkenheid bij je eigen buurt hebben. Die veel van dat soort termen laten terugkomen. Ze hebben nu een ander patroon van motieven. En een derde, puur om te laten zien dat het ook weer helemaal anders kan. Gemeente Den Haag die heeft juist helemaal omgedraaid. Doet eigenlijk wat we in Groningen en Utrecht laten zien. Die proberen veel te sturen, veel inzet te tonen op de instrumentele motieven van participanten en op de democratische motieven vanuit de overheid. Dat is weer een andere invalshoek, en die hebben daar dus ook weer een andere invulling van een uitvoeringsprogramma, actieprogramma en beleid bij. Wellicht zal daar uiteindelijk ook wel een andere verordening bij passen. Dan willen we nu bij jullie peilen. We willen bij jullie een mentimeter doen. Als het goed is, heeft u allemaal een briefje gekregen met de inloggegevens van de mentimeter, of een mailtje. Dat hebben we hier. Dat gaan we nu nog even uitdelen. Bij mentimeter op menti.com kunt u straks een code invullen. Daar gaan we de rest van de avond een groep vragen in behandelen. De eerste vraag die we met jullie

willen behandelen is: welk motief voor jullie de belangrijkste is. Dan mag je er eentje kiezen, wij maken hem scherp. Dat wordt een zware keuze. En de tweede vraag die we willen behandelen is, wat wij hebben gevonden in de documenten en dat is een soort samenvatting. We staan natuurlijk een beetje plat, maar misschien, als jullie deze kwadrant nog een keer zien, dat jullie denken: we missen wel wat. Dat zouden we bij jullie willen toetsen. Dit is de eerste vraag. Als ze niet goed leesbaar zijn, lees ik ze voor. Maar de eerste vraag die we via mentimeter aan jullie zouden willen stellen is: van deze motieven is de hoofdcategorie die wij in Groningen hebben gevonden, vinden jullie het belangrijkste. Daarin mag u er eentje kiezen. Dus de motieven die we laten zien, wat we hebben gevonden. Dat is de eerste vraag. Zometeen komt de vraag of jullie nog wat missen is: deze hebben we gevonden: invloed inclusie, initiatief belonen en transparantie, de kloof tussen overheid en de burger verkleinen, wederzijds begripvoller worden, kwaliteit uitvoeringskracht mobiliseren, draagvlak, en het mooier en beter maken. Dat is een beetje wat wij op hoofdlijnen hebben gevonden. Ja, wij zetten jullie onder druk door er maar eentje te mogen kiezen, maar we zijn erg benieuwd wat jullie antwoord daarop is. Terwijl de eerste resultaten binnenkomen, die we straks ook kunnen teruggeven, lijkt tot nu toe het meest gekozen te zijn voor invloed. Ik ben ook wel benieuwd of iemand hier een toelichting bij wil geven? Meneer Koks klopt dat?

00:39:10

de heer Koks: Ja. Kijk, invloed dat vertaal ik in het woord: behartigen van belangen. Ik vind het heel belangrijk dat mensen in staat zijn, om hun eigen belangen in de woonomgeving, op scholen, in de woningbouwcorporaties enzovoort, dus de mogelijkheid krijgen om voor hun belangen op te komen. Want wij denken ook vanuit de SP, dat dat heel belangrijk is en dat daarmee de samenleving versterkt wordt. En natuurlijk de belangenafweging moet dan op een gegeven moment ook op gemeentelijk niveau gemaakt worden. Maar mensen moeten in staat zijn hun belangen te behartigen

00:39:53

Speaker 1: Ja, ook invloed. Heb ik ook gekozen vanuit de gedachte dat democratie voor bewoners niet iets is wat ze een keer in de vier jaar doen. Maar waar ze constant mee bezig zijn. Dat je gedurende vier jaar invloed kan uitoefenen op dingen die voorbijkomen, beslissingen en dingen in je eigen buurt. Vandaar dat ik die term het belangrijkste vind.

00:40:15

mevrouw Scholthof: Iemand die iets heel anders had? Ja, meneer Rebergen.

00:40:21

de heer Rebergen: Ik heb gekozen voor transparantie, omdat voordat inwoners echt mee kunnen praten, ze eerst echt helder moeten hebben van: wat doen we nu als gemeente allemaal? Soms is dat erg onduidelijk voor inwoners. De open begroting waar we het vaak over hebben, die kan daar ook goed aan bijdragen, denk ik. Dus daarom heb ik gekozen voor transparantie.

00:40:44

mevrouw Scholthof: Ja, u zegt eigenlijk: de eerste stap is transparantie, voordat je überhaupt invloed kunt uitoefenen. Ik hoop dat het de mensen thuis ook is gelukt, maar ik zie wel

steeds dingen ontstaan. We gaan ervan uit dat het goed is. Anders dan krijgen we het denk ik wel door.

00:41:10

de heer Blok: Ik ben ook heel erg benieuwd naar de toelichting op de persoon die heeft ingevoerd de kloof verkleinen. Ik weet niet of dat iemand in de zaal is, of van buiten de zaal. Maar ik ben heel erg benieuwd naar de toelichting, als u zo vrij wilt zijn. Die moet nog even schuldig blijven. We hadden ook beloofd om nog aan te kunnen vullen. Dus we gaan ze naar de volgende mentimeter vraag en die luidt: heb eventueel nog een belangrijke aanvulling? Misschien wel een specificatie van hetgeen we hebben gevonden, of iets heel anders? Wederom een invulling, nu mogen er meer dingen. Dus stel voor dat dat een hele hoop is, dan is hier nu ruimte voor en dan gaan we zo weer een rondje voor de toelichting maken. Ik krijg inmiddels weer een hoop antwoorden binnen. Ook weer veel zeggenschap. Ik zal ze zo voorlezen. We kunnen het op het scherm doen, maar dan kunnen we het zelf niet zo goed zien. Ook voor de rondvraag. Wil iemand zijn keuze toelichten op een of twee, alle drie mag ook. Ik zie bijvoorbeeld weer zeggenschap voorbijkomen maar ook eigenaarschap. Dat rijmt een beetje bij wat we hebben genoemd. Maar wil iemand zijn of haar keuzes nog wat verder toelichten?

00:45:26

mevrouw Scholthof: Eerst meneer Bolle en dan gaan we naar [onhoorbaar] Goed? Meneer Bolle.

00:45:31

de heer Bolle: Ja, ik heb vals gespeeld, want ik heb drie keer zeggenschap ingetoetst. Ik vind het belangrijk, omdat het toch echt net even een stapje verder gaat dan invloed. Invloed, dan kun je misschien een klein beetje het een tikkie die kant op krijgen die jij wilt. En bij zeggenschap gaat het er ook om, dat je bij sommige besluiten ook echt als wijk of buurt zelf die besluiten kunt nemen. Of meer die besluiten kunt nemen dan dat nu het geval is.

00:46:11

de heer Blok: Ja, helder en scherp is het onderscheid tussen invloed en zeggenschap. Dat komen we niet overall tegen. Er gaf net iemand online aan een toelichting te willen geven.

00:46:26

de heer Van Niejenhuis: Dat was ik, de heer Van Niejenhuis van de PvdA. Ik heb opgeschreven verbondenheid en ook medeverantwoordelijkheid. Omdat ik het wel opvallend vind, dat misschien in het huidige politieke klimaat er veel minder politiek wordt gewezen. En dat de politiek ook wel eens terugwijst. Maar uiteindelijk moeten we met elkaar de stap maken. Dus ik vind het heel belangrijk dat inwoners zich verbonden voelen met de stappen naar de besluitvorming. Als je het participatief proces goed organiseert, mensen ook medeverantwoordelijkheid kunnen nemen dat het goed gaat met hun omgeving en met deze gemeente.

00:47:02

de heer Blok: Helder, dank. De heer Venhuizen.

00:47:06

de heer Venhuizen: Ik sluit mij aan bij wat net gezegd is. Ik had verantwoordelijkheid neergezet, onder andere. Ook inderdaad: je doet het ook zelf als bewoner en niet alleen

naar de gemeente wijzen. Dat mensen het idee hebben: ik draag bij aan de stad, het is ook mijn taak om te zorgen dat het goed gaat. Een andere die ik had is ondersteuning. Omdat de gemeente heeft alle know-how en de bewoners weten vaak niet goed wat er speelt. Eigenlijk wil je zorgen dat bewoners juist in hun kracht gezet worden. Dat je ze kunt ondersteunen.

00:47:50

de heer Blok: We gaan even door. Ik zag als eerste Hans.

00:47:55

Speaker 1: Dank je wel. Ik had als eerste eigenaarschap. Zeggenschap vind ik ook mooi. Maar het subtiele onderscheid met eigenaarschap is dat je niet alleen zegt: ik mag de beslissing nemen, maar dat je je ook verbonden voelt met dat besluit en alle consequenties die het heeft. Dat je het gevoel hebt: dit is echt van mij. Dat kan natuurlijk niet overal, als het gaat om participatie. Maar ik zou dat wel een mooie uitkomst vinden van het participatieproces. Het betekent ook iets voor hoe je het participatieproces inricht. Afsluiten met een referendum kan, maar het gaat uiteindelijk niet om het referendum, maar om het traject daarnaartoe.

00:48:37

de heer Blok: Helder, dank. Meneer Koks.

00:48:46

de heer Koks: Wat ik heb aangegeven, is dat bewonersperspectief. Oftewel een beetje aanhakend bij wat D66 zegt: wat hebben mensen nodig, om fatsoenlijk te kunnen deelnemen aan de besluitvormingsprocessen die hen raken? Daar hebben we bewonersorganisaties voor. Bewonersorganisaties en andere groepen. Die hebben hele duidelijke wensen, om participatie beter vorm en inhoud te geven, zodat zij beter aan hun trekken kunnen komen. Ik denk dat dat heel belangrijk is voor de komende tijd. Het doet me deugd dat D66 het heeft over bewonersondersteuning. Want dat heb ik niet zo erg vaak gehoord, dat in die richting, die mogelijkheden vergroot worden.

00:49:31

de heer Koks: Dat is ook een soort oproep voor dat eigenaarschap, onder verantwoordelijkheid. Waar ook onderscheid tussen zit, maar wel dicht bij elkaar komt. En tegelijkertijd hoor ik jullie beiden een soort voorwaardelijkheid schetsen. Dat kan je niet zomaar vragen. Dan moet je ook echt als gemeente dat mogelijk maken, dat mensen kunnen instappen. Drempels wegnemen, middelen, dat soort dingen. Meneer Bolle nog een keer.

00:49:53

de heer Bolle: Ik had een vraag of ergens in die, want ik kan het niet zo heel goed lezen, of in die andere dingen of daar de afbakening van waar het over gaat, of dat ergens terugkomt? Want dat is volgens mij waar het ook nogal eens misgaat. Of in ieder geval nu in de oude situatie waar het nogal eens misgaat. Dat mensen wel meepraten en participeren, maar dan niet op voorhand duidelijk is wat een invloed is en waar ze wel over gaan en niet over gaan.

00:50:22

de heer Blok: Ja, een terecht punt. Daar zit ook in dit proces op hoofdlijnen natuurlijk ook een beetje wat kunstmatige knippen, want dit gaat ook heel erg om hoe je dat doet, echt de hoe-manier. Op wat voor manier bak je die beïnvloedingsruimte als het ware af? Of zorg

dat je elkaar gecontracteerd hebt, in met wat je met elkaar aan het doen bent. Dat iedereen elkaar begrijpt. Soms heb je het over: is de informatie duidelijk, maar ook: is informatie duidelijk aangekomen over waar het over gaat? Daar gaan we het zeker in het vervolg ook over hebben. Het gaat ook heel erg over hoe zo'n proces invulling krijgt. Dat maakt natuurlijk wel of het in meer of mindere mate slaagt. Dus dat komt nog zeker op de agenda, maar niet zozeer vanavond.

00:51:05

mevrouw Scholthof: Meneer Bolle noemde dat het moeilijk te lezen was. Dat ben ik helemaal met u eens, vooral het geel. Dus ik ga het toch ook opnoemen, zodat iedereen ook weet wat we hebben aangevuld. Tegelijkertijd wordt dit ook opgeslagen voor ons, dus dit zal in het verslag goed terugkomen. Links bovenaan beginnen: bezorgdheid wegnemen, ruimte gegeven, vertrouwen, medeverantwoordelijkheid kwaliteit van besluit, verantwoordelijkheid, belangenbehartiging staat er boven, zeggenschap in het geheel, dus die is al meerdere keren genoemd, ondersteuning, zeggenschap, eigenaarschap. Dat hebben we net besproken. Niet alleen de gemeente. Faciliteren, informeren, legitimatie, bewonersperspectief, sociale samenhang, invloed eigen leefomgeving, die laatste is echt heel moeilijk, maar er staat verbinding. Ik ben zelf nog aan het twifelen met wat wordt bedoeld met: niet alleen gemeente. Gaat het over: niet alleen gemeente gaat daarover besluiten?

00:52:11

Speaker 1: Nee, die komt bij mij vandaan. Ik wilde er wat meer achter zetten, maar ik had maar een beperkt aantal letters. Wat ik daarmee bedoel, is dat niet alleen gemeente, gemeentelijke plannen, gemeentelijke neigingen, effect hebben op de leef- en woonomgeving voor mensen. Maar ook corporaties, ook welzijnsvoorzieningen, welzijnsinstellingen enzovoort. Dus het moet niet alleen wat mij betreft dat zeggenschap, medezeggenschap participatie beperkt blijft tot gemeentelijke zaken maar breder bij alles wat er speelt in de wijk.

00:52:46

de heer Blok: Helder. Dan nog één vraag: ga het nog een keer proberen. De vorige keer kwam het niet helemaal van de grond. Iemand heeft bezorgdheid wegnemen opgeschreven. We zijn benieuwd of daar een toelichting op kan volgen? Ik ben heel benieuwd wie dat heeft opgeschreven en of we daar wat meer uitleg over kunnen krijgen?

00:53:09

Speaker 1: Ja, dat volgens mij was ik dat. Ik denk dat je een stuk vertrouwen wint bij bewoners, als zij ook weten van: er verandert iets in mijn omgeving en daar heb ik invloed op. Dus het wegnemen van de zorg. Dat je kunt zeggen: er wordt naar je geluisterd en we houden rekening met je input. Ik denk dat je daarmee een stuk bezorgdheid wegneemt in die zin van, dat je er geen grip meer op hebt als inwoner op wat de gemeente of de overheid precies doet. Dat bedoelde ik.

00:53:50

de heer Blok: Helder. Dank voor de toelichting. Ik vond het interessant om te zien. Zijn er nog nabranders op deze aanvullingen? Of iemand die nog zijn toelichting wil geven op zijn of haar keuzes? Anders gaan we door naar het volgende programmablokje.

mevrouw Scholthof: In het volgende hele korte programmaonderdeel, en dan gaan we door naar stellingen. U lekker aan het werk zetten. Enkele fragmenten uit de stukken van de gemeente Groningen. We noemden het al: er is al heel veel geëxperimenteerd in de gemeente Groningen. U begint echt niet op nul. U heeft daar als raad ook al meerdere keren over gesproken. Zijn ook stukken uit voortgekomen en die lopen wij nog even langs. Ter informatie zodat u ook nog helder voor de geest krijgt, waar heeft alles tot nu toe ook toe geleid? In ieder geval op papier. Op welke manier we daar dan zometeen nog op reflecteren. Want wij gaan u de vraag stellen: wat zou u de nieuwe raad nog willen meegeven, in antwoord op de vraag van: waar staan we nu? Waar moeten we nog mee aan de slag? Er zijn een zestal sheets. Ik loop ze vlot met u door. Gevonden in het coalitieakkoord. Die is niet heel lang geldig, maar is toch in de afgelopen vier jaar natuurlijk het fundament geweest. Wij vinden het van groot belang dat alle medewerkers er bewust zijn, dat zij direct of indirect betrokken zijn bij de leefkwaliteit van inwoners. Dat inwoners heel goed betrokken moeten worden bij die plannen. Dit vinden wij ook een stukje visie, dat u dus al heeft opgesteld, want zij weten zelf het best wat goed voor henzelf of hun wijk of dorp is. Dat is wel helder. De know-how in wat er gebeurt. In het Groninger participatie werkboek, die in 2019 is opgesteld. Natuurlijk democratische waarde, inclusiviteit, transparant, zeggenschap, deliberatie. In Groningen hechten we aan een goed democratisch samenspel. Want samen [onhoorbaar]. Het aanpakken van maatschappelijke opgaven lukt alleen als gemeente de bewoners, ondernemers, [onhoorbaar] Daar zit echt wel die netwerkgedachte, dat is wel heel duidelijk uit uw stukken. Dan uit de omgevingsvisie levende ruimte 2021: wij stimuleren onze bewoners om actief mee te doen aan het verbeteren van de eigen leefsituatie, cohesie en veiligheid zijn belangrijk. Zodat mensen elkaar kennen en zich om elkaar bekommeren. We investeren in een beter en democratische proces, waarin we de verschillende belangen vroegtijdig op tafel krijgen en een plek gegeven. We investeren daarbij in de innovatieve vormen van participatie en experimenteren met nieuwe methoden van lokale, directe democratie. Opvallend daarin is dat er ook echt wordt gesproken van een verbetering van de eigen leefsituatie. Daar zit het hele instrumentele, functionele, dat rechts onderin vlak in, [onhoorbaar] voor onze inwoners. Die sociale cohesie, kleinschaligheid en mensen elkaar kennen en zich om elkaar bekommeren, dat is echt dat stukje burgerschap wat linksonder in het kwadrant staat. Dat komen we wel tegen in jullie stuk. De verschillende belangen vroegtijdig op tafel krijgen en een plek geven. Dat gaat eigenlijk over die belangenbehartiging, die ook al is genoemd door u als aanvulling. En dan het allerlaatste stukje wat we nog ter info willen meegeven, ook uit de omgevingsvisie levende ruimte. Is dat er wordt gesproken over de meerwaarde van participatie. Eigenlijk heel concreet: kwaliteit verhogen, draagvlak vergroten, concrete uitvoeringskracht mobiliseren en initiatief belonen. In de Groningse uitgangspunten van goede participatie zijn onder meer: wanneer de gemeente er niets mee te maken heeft, moet ze zich daar ook niet mee bemoeien, subsidiariteit: leg het zo laag mogelijk neer. Participatief werken leidt tot waarde, publieke waarde. Profiteren van de wisselwerking van participatie en representatie. Dat kan over van alles gaan. Maar in ieder geval zit er dus meerwaarde in die hele wisselwerking tussen participatie en representatie. Ook een hele spannende balans natuurlijk. Zijn wij voor vier jaar gekozen als raad en gaan wij vier jaar lang over de burgers, of wat ook al eerder naar voren werd gebracht, is het van belang om tussentijds ook invloed te geven? Die

wisselwerking wordt hier ook benoemd. Er staat nog meer in de Groningse uitgangspunten over participatie, maar die gaan meer over het 'hoe' en daar spreken wij vanavond nog niet over. Als er belangrijke vragen zijn, dan kunnen die gesteld worden. Het zou wel heel goed kunnen dat wij die moeten doorgeven, maar stel ze gerust. Ik zie een hand van meneer Koks.

01:00:15

Speaker 1: Zoals je bij de start al zei, dit staat allemaal op papier. Dat komt zometeen wat mij betreft ook weer aan de orde bij het volgende onderwerp. Maar de afgelopen drieënhalve jaar collegeperiode, kun je nagaan hoe vaak bewoners met de gemeenten in de clinch hebben gelegen. Dat zijn volgens mijn oppervlakkige telling heeft dat in dertig situaties ongeveer plaatsgevonden. Van Skaeve Huse tot energiezonnepark in Haren, zuidelijke ringweg overlast. Bij een heel scala van onderwerpen zijn bewoners in het geweer gekomen tegen gemeente. Dat is ook een vorm van participatie, en is helemaal niks op tegen. Maar daarin zit wat ons betreft een discrepantie tussen wat er heel fraai op papier staat en die dertig, veertig voorvallen die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan. Daar zou ik wel eens een verklaring voor willen. Ik wil begrijpen hoe het kan, dat het op papier zo mooi staat en dat in de praktijk wat anders ging.

01:01:20

mevrouw Scholthof: Ja, een vraag die wij niet kunnen beantwoorden, maar ik begrijp wel dat u hem stelt. Ik denk ook dat het iets is die wij wel in gedachten houden, als we zometeen de discussie aangaan. Want wij komen zometeen met stellingen waar met name in de praktijk ook de echte bottlenecks van participatie zitten. Daar waar het gaat knellen, daar waar het gaat schuren. Daar gaan we zometeen in de stellingen ook nog over spreken. Dan ben ik benieuwd of daar misschien ook een begin van een antwoord op uw vraag kan komen, want uiteindelijk is dat natuurlijk waarvoor we hier wel bij elkaar zitten: papier en praktijk bij elkaar brengen. Meneer Rebergen.

01:02:06

de heer Rebergen: Ik wil aan meneer Koks of u ook heeft geteld hoe vaak het dan wel goed is gegaan?

01:02:15

de heer Koks: Ik weet mij een situatie te herinneren, dat is aan het Eemskanaal: een wegversmalling voor die bewoners. Daar is zeven jaar over gedaan. Uiteindelijk is dat goedgekomen.

01:02:29

mevrouw Scholthof: Ik denk dat wij doorgaan naar het volgende onderdeel. De presentatie hapert, maar we gaan terug naar de mentimeter. Ik had alleen lichte opmaat gegeven naar de stelling. Wij hebben geprobeerd ze zo pittig mogelijk te formuleren in de zin van: wij adviseren niet alleen, maar wij zien ook wel in verschillende gemeenten in Nederland, daar begeleiden wij ook wel participatietrajecten, dus dat het weerbarstig is dat is denk ik heel duidelijk. Maar het is wel belangrijk dat je als gemeente over bepaalde uitgangspunten wat meer richting krijgt. Daar is deze visie ook wel echt voor bedoeld. U zet daarin vanavond de eerste stap in. De nieuwe raad zet daarin in de tweede stap. Uiteindelijk moet dat ook wel leiden tot meer overeenstemming, over hoe het participatieproces aangevlogen moeten worden. Dus ik vraag u naar de mentimeter terug te keren. Dan gaan wij langzamerhand de

eerste stelling in beeld brengen. Maar we hadden nog even een technisch onderonsje hier naast ons. Als het goed is, staat hij nu open. Dus u kunt het schuifje zetten en wij willen u uitdagen om niet te veel in het midden te gaan zitten.

01:04:51

de heer Blok: De resultaten zijn binnen. Het zijn straks allemaal schuifjes en deze vraag haakt volgens mij best wel aardig aan op de vraag die u net stelde, meneer Koks. Het is ook een beetje een opwarmertje, want we hadden al gehoopt dat in ieder geval dit niet op een of twee zou uitkomen. Dus in die zin heel fijn dat jullie allemaal gemotiveerd zitten en hart voor de zaak hebben. Er werd net een vraag gesteld, maar is er iemand die toch nog een toelichting wil geven op deze toch wat opwarmende vraag?

01:05:26

de heer Rebergen: Ja, heel kort, want we zijn hierover al een tijdje in gesprek met elkaar, ook van wat we kunnen verbeteren. Dus ik denk dat we allemaal wel een beetje daarin opgewarmd zijn, dat we denken: het kan beter. Ik stelde net natuurlijk de vraag aan meneer Koks: hoe vaak is het goed gegaan? De gemeente heeft natuurlijk heel veel dingen ook heel goed gedaan in het proces. Maar er zijn ook zeker verbeteringen mogelijk. Dus vandaar denk ik dat ik op deze uitslag uitkwam.

01:05:57

de heer Blok: Dank u wel. Dan gaan we door naar het volgende dilemma.

01:06:28

mevrouw Scholthof: Als u de tevredenheid over de uitkomst belangrijker vindt, dan zet u het schuifje helemaal rechts. Als u tevredenheid over het proces belangrijker vindt, dan zet u het meer naar links.

01:07:05

de heer Blok: We wachten nog op een invoer van iemand. Kijk, daar is die. Jullie zijn het grotendeels oneens met deze stelling. Dus dat betekent dat jullie in die zin tevredenheid over het proces belangrijker vinden dan de uitkomst. Dus ondanks dat mensen misschien niet hun zin krijgen, dat ze wel terugkijken op een goed proces. Kan iemand deze toelichten? Hij zit niet helemaal in de hoek, ook niet helemaal in het midden maar zeker niet naar rechts. Maar wij zijn wel benieuwd. Hoe kijken jullie naar deze stelling?

01:07:42

Speaker 2: Ik kan er heel veel over zeggen, natuurlijk. Er zijn natuurlijk altijd heel veel verschillende belangen. Daarom is het proces zo belangrijk, dat alle verschillende belangen en uitgangspunten en dingen die spelen goed voorbij zijn gekomen. Dat alles gewogen is. Dan kun je nooit iedereen tevredenstellen. Dus voor wie is dan de uitkomst goed? Dat is altijd de vraag. Daarom is het proces belangrijk. En aantal dingen in de afgelopen jaren, dan is natuurlijk soms een groep mensen ontevreden. Dan is het lastig om te beoordelen: is dat proces dan niet goed gegaan? Soms is dat het geval, of zijn ze ontevreden over de uitkomst? Het is ook een stukje duidelijkheid. Je merkt soms ook frustraties bij bewoners: we kwamen hiervoor, we gingen daarvoor. Dat moet je zeker duidelijker krijgen.

01:08:26

de heer Blok: Helder, ik zie nog vingers omhooggaan. De heer Bolle.

01:08:30

de heer Bolle: Het is denk ik ook wel een beetje afhankelijk van de kwestie waar het over gaat. Kijk, in mijn straat wordt een kruispunt waar ik sowieso langs moet, wordt aangepakt. Daar is de straat niet bij betrokken. Dat kun je er erg vinden, maar op dat moment is het belangrijker dat het er weer mooi uitziet. Dan denk ik: nou, prima, je hebt het niet gemeld, maar als het er dan weer goed bij ligt, dan is het ook goed. Maar als het grotere dingen zijn, dan wordt het proces ook steeds belangrijker en het resultaat weer wat minder van belang.

01:09:06

de heer Blok: Check. Hans?

01:09:07

Speaker 1: Ik vind het een lastige vraag, maar ik heb gekozen voor de uitkomst die belangrijker is. Omdat ik zie dat je een proces nog zorgvuldig kan inrichten, maar als de uitkomst structureel iedere keer tegenvalt voor mensen, dat is wat je leest in de krant, dat is dan ophef op sociale media. Mensen het gevoel hebben: ze luisteren uiteindelijk niet. We hebben jarenlang gepraat, maar ze luisteren gewoon niet. Ja, dan wordt de uitkomst wel steeds belangrijker. Om met Bill Clinton te zeggen: "is the economy stupid?" Uiteindelijk gaat het wel om wat het oplevert.

01:09:45

de heer Koks: Een reactie, meneer Bolle.

01:09:49

de heer Bolle: Een vraag. Want hoe ga je dan die tevredenheid meten? Want als het gaat om de tevredenheid van de uitkomst, gaat het dan om wat je partij goed genoeg vindt? Of gaat het dan om wat je denkt dat de publieke opinie goed genoeg vindt?

01:10:07

Speaker 1: Natuurlijk zie ik het dilemma wel. Natuurlijk zijn er grotere belangen waar wij in de gemeenteraad uiteindelijk een knoop over doorhakken. Zie ik ook wat u zegt, dat je niet iedereen tevreden kan houden. Maar als we alleen maar praatcircussen inrichten dat is niet mijn punt. Dan bereiken we niet wat we willen bereiken.

01:10:29

de heer Blok: De heer Koks nog.

01:10:32

de heer Koks: Die dertig, die ik dan als voorbeelden in mijn hoofd heb. Een groot deel heeft met name ook die dubbelheid in zich. Mensen voelen zich niet serieus genomen. Dat is de procesmatige kant, als de uitkomst. En ik denk, als je de procesmatige kant in ieder geval helder, zuiver, respectvol inricht, dat het dan een stuk makkelijker zal zijn om het resultaat te bereiken.

01:11:02

Speaker 1: Mag ik ook nog wat zeggen? Ik vond het ook een moeilijke stelling, want ik ben een raadslid bij de Partij voor de Dieren. Wij komen ook veel op voor dieren. Wezens die geen stem hebben of voor de natuur. En als het gaat om een weidevogelgebied en er gebeurt wat, dan zijn er verschillende belangen. Maar de uitkomst is nog wel heel belangrijk: of die vogels overleven of gaan weg. En ook bijvoorbeeld als het gaat om kappen van bomen. Dan is de uitkomst toch wel heel belangrijk. In die zin maakt het ook wel uit: gaat

het om mensen, dingen of gaat ook om dingen, mensen of wezens, dingen die geen stem hebben. Dan vond ik het echt moeilijk om de stelling goed te beantwoorden, dus heb ik hem in het midden gezet. Dus dat wilde ik toch even zeggen.

01:11:53

de heer Blok: Niet mensen kunnen moeilijker meedoen aan een proces.

01:11:56

Speaker 1: Precies. Wij zien iets als belangenbehartiger voor dieren, bijvoorbeeld of alles wat kwetsbaar is. Dat zijn dan mensen die niet aanschuiven of wezens die aanschuiven aan de onderhandelingstafel of zo. Of komen op een dorpsbijeenkomst. Dus dat is een wat andere benadering.

01:12:23

de heer Blok: We merken in het gesprek ook al een beetje dat het dilemma in deze stelling wel duidelijk wordt. Dus ik denk dat dat onderscheid ook juist op het moment dat er dingen niet goed gaan, tussen een gebrekkige uitkomst of een gebrekkig proces, heel belangrijk is om met elkaar door te kunnen praten over participatie. Dan blijkt dat al ter tafel komt dat het lastig is. Dat is een beetje het doel van deze stelling. Ga ik graag door naar de volgende. Ik zie dat u niet helemaal naar Teuni luistert, die geen uitkomst in het midden wilde hebben. Maar daar lijkt het toch naartoe te gaan. Wij snappen natuurlijk dat het een hele lastige is, maar denk ik, in veel participatieprocessen toch wel een inherent dilemma. Zeker op het moment dat er kaders zijn gesteld ten aanzien van een specifiek proces. Soms willen inwoners echt wat anders. Dat vraagt ook wat van jullie; een visie op jullie eigen rol. We snappen deze heel lastig is. Wil iemand een toelichting geven op zijn of haar reactie?

01:14:10

de heer Blok: Volgens mij gaat in dat rijtje voorbeelden wat wij net noemden, het daar vaak mis. Dat de raad niet aan de voorkant heel helder definieert wat het speelveld is. En zeker ook vergeet aan te geven wat nog de ruimte is voor inwoners, om er wel of niet iets over te vinden. Ik denk dat we dat echt beter moeten doen op beide punten. Van wat is inhoudelijk het speelveld nog, waar we variaties op kunnen maken en wat voor rol en ruimte zien we voor inwoners of maatschappelijke organisaties, om daarin mee te praten. Dat doen we niet aan de voorkant. Dit gesprek vindt altijd aan de achterkant nog een keer plaats en dan is het te laat. Dan wordt het heel ongemakkelijk.

01:14:58

de heer Blok: Dat geeft eigenlijk aan, die ingestelde kaders zijn er helemaal niet. Het is in ieder geval een stuk onduidelijk ook een beetje in lijn met wat u al eerder zei: ja, wat er precies moet gaan gebeuren, hoeveel ruimte er is, die randvoorwaardelijk, dat maakt dit al heel lastig om te beoordelen. Andere reacties?

01:15:14

Speaker 2: Ik heb er ook even mee zitten worstelen. De raad moet inderdaad duidelijk kaders meegeven, maar daar heb je nog niet alles mee gezegd. Want je kunt zeggen als raad: wij vinden dat er een dak- en thuislozenopvang moet komen in onze stad. Maar moet het dan daar en daarom? Oftewel, het kader heb je al gegeven: er moet een opvang komen. Vervolgens ga je, als je het gaat preciseren, dan kun je dus in het vaarwater van bewoners komen. Dat is lastig. Ik vind dat we kaders moet stellen, maar tot op welk niveau moet dat?

01:15:50

de heer Blok: Maar het moment dat ze dan gesteld zijn, misschien aan jullie beiden, misschien het voorbeeld wat u net noemt en er komt toch uit: we willen per definitie niet, of het moet ergens anders, er moet iets anders komen. Vinden jullie dat er ruimte moet zijn om daarvan af te wijken?

01:16:03

Speaker 1: Ik vind dat als er alternatieven aangedragen worden: wij zorgen ervoor dat er geen dak- en thuislozen meer zijn in onze gemeente, dan ben ik absoluut bereid om daar weer te heroverwegen.

01:16:21

mevrouw Scholthof: Ja, duidelijk. Wat ik u ook heel erg hoor zeggen, de heer Koks, is: als de raad een inhoudelijk kader meegeeft, dus er zal een dak- of thuislozenopvang komen, blijft dat wel overeind staan. Daarbinnen kunnen we nog wel schuiven, toezeggen. Wat ik Hans hoor zeggen, is dat het heel belangrijk is om van tevoren proceskaders mee te geven. Dus de beïnvloedingsruimte moet duidelijk zijn en het speelveld namelijk: wie gaan we horen en wie niet? Ja. Dus daarin kan je natuurlijk ook kaders verschillend interpreteren. Is er nog iemand die wat meer aan de rechterkant van het spectrum zit? Die zegt: nee, ik vind de wensen van inwoners belangrijker dan de gestelde kaders. Dus onze gestelde kaders zouden we nog weer kunnen veranderen, nadat de inwoners iets hebben besproken? Ik denk het niet. Of iemand die niet wil toelichten dat mag natuurlijk ook. Dan denk ik dat wij doorgaan naar de volgende stelling.

01:18:32

de heer Blok: Inwoners kunnen goed het algemeen belang vertegenwoordigen, krijgt van jullie een 3,6. Jullie zijn het er grotendeels mee eens. Eén of twee toelichtingen, want we gaan iets harder door de stellingen heen in het kader van ons tijdsmanagement. Misschien vanuit de digitale ruimte? Eerst Peter.

01:18:56

Speaker 1: Ik heb deze in het midden gezet, want volgens mij ligt het heel sterk aan welke rol die inwoner op dat moment heeft. Is het een omwonende van een bepaald project, dan is het anders dan dat hij bijvoorbeeld in een wijkcomité zit en iets over de hele wijk moet zeggen. Dus volgens mij hangt het heel erg af van een rol die de inwoner heeft. Wij zijn ook allemaal inwoners van de gemeente, die proberen het algemeen belang ook mee te wegen. Volgens mij ligt het heel erg aan de rol. Dus daarom heb ik hem in het midden gezet.

01:19:23

mevrouw Scholthof: U noemt twee voorbeelden. Kunt u dan aangeven bij het eerste voorbeeld: een bewoner die ernaast woont. Zou u dan zeggen: dan is het algemeen belang juist wel goed te vertegenwoordigen of juist minder?

01:19:35

Speaker 1: Ik denk hoe dichter je bij de directe omgeving van een inwoner komt, hoe meer persoonlijk belang ook gaat meewegen. Dus dan is dat iets minder dan wanneer je dat in het wijkcomité doet.

01:19:53

de heer Blok: Nog iemand, vanuit de digitale ruimte?

01:20:01

Speaker 1: Nou, ik dacht in het kader van de veranderingen, laat ik maar zeggen: helemaal niet mee eens. Dat heeft te maken met die nuance die Peter al aanbracht. In die situatie zie je dat een inwoner juist voor zijn eigen belang op komt. Volgens mij is dat zijn goed recht. Dat is anders dan een buurt- of een wijkvereniging. Dat zie je met trajecten als zonneparken of wat dan ook. Als inwoners in het geweer komen tegen een voorgenomen besluit, of iets wat er dreigt te gebeuren in hun buurt. Volgens mij is dat juist goed om dat mee te nemen, en dan daarna dat te wegen en zelf een besluit te nemen in het algemeen.

01:20:37

de heer Blok: Het is helemaal niet zo erg dat ze voor hun eigen belang opkomen, maar we houden er dan wel rekening mee, dat die mensen op die manier in dat proces zitten. Mooi.

01:20:57

Speaker 1: Het belangrijkste is inderdaad ook wel gezegd, maar ik had juist ook expres helemaal mee eens neergezet. Vanuit de gedachte, dat werd al genoemd: wij zijn ook inwoners. Peter zei het al. Weegt tegenwoordig ook het algemeen belang. Soms wordt daaraan voorbijgegaan. Er wordt gezegd: de gemeente legt dit op aan die groep en de bewoners, als wij besluiten iets. Vertegenwoordigen wij de bewoners. Daar zijn wij natuurlijk wel centraal.

01:21:21

de heer Blok: Tot slot op deze stelling, meneer Koks.

01:21:25

de heer Koks: In mijn opvatting, onze opvatting, bestaat er geen algemeen belang, dus kun je ook niet van de gemeente verwachten dat zij opkomen voor algemeen belang. Ik zit ook samen met mijn VVD-collega helemaal aan de linkerkant.

01:22:48

de heer Blok: Met deze stelling zijn jullie het een stuk minder eens. Jullie vinden niet dat participanten altijd gelijk moeten krijgen, om daarmee te zorgen dat ze de gemeente meer gaan vertrouwen. Iemand hier nog een reflectie?

01:23:10

Speaker 2: Een ding wat we natuurlijk wel in de gaten moeten houden, dat vaak is dat mensen die het ergens niet mee eens zijn, die laten van zich horen. Het is zonde [onhoorbaar] wel heel goed zijn voor heel veel inwoners, maar die zeggen daar niks over, want die zijn er niet mee bezig. Dat is jammer.

01:23:35

de heer Blok: Dan gaan we naar de volgende stelling. We horen al wat reflecties op hoe we deze stelling hebben gepresenteerd. Natuurlijk zijn ze ook een beetje plat en ook soms wat eenlijnig, een valse tegenstelling. Maar het gaat er denk ik om, de punten die je vaak terugziet komen, dat processen weleens lang kunnen duren, dat de feedback loop wat ruim is, er niet snel teruggekoppeld wordt, of dat mensen zitten te wachten op resultaten, er te veel tussenproducten zijn, dat de besluitvorming lang duurt. Dus jullie voelen wel een beetje aan waar het over gaat. Die neigen naar zorgvuldige participatie in plaats van efficiënte participatie, die wij hebben geïnterpreteerd als kost- en tijddruk. Enkele toelichtingen?

01:25:30

Speaker 2: Ja, ik had dan één ingevuld, dus ik was het helemaal oneens met de stelling. Wat Hans net zei, dat je niet eindeloos moet praten. Ik denk ook dat je de snelheid er een beetje in moet houden, om mensen erbij te blijven betrekken. Als het hele lange processen zijn en die mensen moeten altijd zich vormen naar de bestuurlijke processen, die heel erg traag zijn bij een gemeente, dat het dan ervoor zorgt dat mensen afhaken bij die participatie. Daarom denk ik dat efficiency, dat wil niet zeggen dat het daarmee onzorgvuldig is, maar wel dat er een zekere snelheid in zit en een heldere kaderstelling, ik denk dat dat uiteindelijk veel belangrijker is, dan maar eindeloos iedereen zijn zegje te laten doen.

01:26:23

Speaker 2: Ik benader dat eigenlijk van de andere kant, in de zin van: het is iets waar je in moet investeren als gemeente. In die zin zorgvuldig, het is niet zoiets wat erbij moet. Zo laag mogelijk de kosten houden, er mogen wel kosten zijn om de ambtenaren goed in te begeleiden, om processen goed hebben en zo. Dat is echt iets wat we nodig hebben. Dat is aanwinst. Zo bedoelde ik het.

01:26:56

mevrouw Scholthof: De heer Onnes.

01:26:56

de heer Onnes: Ik wilde nog even toelichten, ik vind het een beetje een moeilijke tegenstelling: zorgvuldig en efficiënt. Als het allemaal goed gaat, is het zowel zorgvuldig als efficiënt. Dan heeft u het optimale proces volgens mij en daar moet je naar streven, dacht ik.

01:27:21

de heer Blok: Nog een laatste reflectie, anders gaan we door naar het laatste programmapunt. Het laatste willen we wat opener met jullie doen, maar wel structureren aan de hand van onze favoriete mentimeter, dus daar kunt u in blijven. Maar we willen ook aan de hand van twee vragen en wat vervolggereken, toch met jullie terugblikken en wellicht vooruitblikken op het verdere proces van de participatieverordening. Er is al veel voorbijgekomen aan voorbeelden, aan dingen die er mis zijn gegaan, dingen die goed zijn gegaan. Even jullie beeld erbij van Groningen: waar staan jullie nu met participatie hebben? Er is ontzettend veel gebeurd, al die experimenten die zijn geëvalueerd, we hebben een heleboel projecten voorbij zien komen waarin een en ander op aan te merken valt. Maar even beschouwd of vanaf de buitenkant, waar vinden jullie dat jullie staan en waar heeft dat toe geleid? Een kort moment van reflectie. We dat met de mentimeter met wat ruimte voor wat woorden. Daarna maken we ook wat ruimte om daar een woordelijke toelichting op te doen. Maar even terugblikkend. Dit is misschien een beetje een open vraag, dan een paar hulpvragen. Bijvoorbeeld: noem een project dat je denkt: dat ging erg goed. Of een project met misschien hele hoge ambities, wat een beetje opgeblazen werd. Dat heel erg tegenviel. Misschien wel iets wat je de afgelopen drie, vier jaar hebt gemist. Dat je dacht: daar gaan we nu echt werk van maken, maar dat is niet gelukt. Of bijvoorbeeld op jullie eigen rol: hoe vind je dat je als raad, of als raadslid, verbondenheid hebt gehad met die participatieve democratie, om het heel duur te formuleren. Ik open de mentimeter weer, om een paar steekwoorden voor jullie te kunnen plaatsen. Maar ik ben ook benieuwd wat deze vragen bij jullie voor reactie oproepen. Er komen misschien niet eens de reserve stelling tegen, dan moet u even doorheen klikken. Nog niet iedereen heeft hem ingevuld, maar we zien wel de

eerste woorden voorbijkomen. Wat zien we voorbijkomen? Theorie, nog veel te doen, marginaal, de stapjes zijn gezet, grote projecten gingen moeilijk, plannen zijn weinig aanpasbaar, te vaak overvallen, een doorlopend proces, experimenten, rondjes draaien, doorgaande lijn creëren, investeren gebiedsgericht. Iemand die een toelichting gegeven op zijn of haar input? Wellicht in een keer moet je drie dingen nog invullen? Ja, Peter.

01:32:18

Speaker 1: Ik heb drie dingen ingevuld. Ik heb ingevuld: lerend proces, stapjes gezet en nog veel te doen. Volgens mij hoort het ook allemaal bij elkaar. We hebben een aantal dingen gedaan. We hebben bijvoorbeeld de motie of het initiatief ook voor een omgekeerde [onhoorbaar] challenge van D66 aangenomen. We hebben het Gronings model met elkaar ontwikkeld. We hebben de pilots met elkaar gedaan. Zo hebben we stapjes gezet. Maar als we kijken van hoe kunnen we inwoners nog meer centraal zetten, dan hebben we ook nog een heleboel te doen.

01:32:56

de heer Blok: Helder, dank je wel. Dat is ook wel heel erg in de lijn met nieuwe dingen proberen, om daarvan te leren. Is ook een beetje in dat voorlopers vlak en wat minder in het: hoe kunnen we een doorgaande lijn creëren of een soort van stabiliteit brengen? Hans?

01:33:14

Speaker 1: Wat mij opvalt is dat het kennelijk heel veel moeite kost. Een paar keer is de ambitie uitgesproken, om de ambtelijke verkokering te doorbreken. Er blijft nog steeds heel veel beleid komen uit ambtelijke sectoren en daar hangt ook altijd een politieke drive achter. Dat maakt het lastig om die participatie vervolgens goed vorm te geven, want er is heel veel politiek kapitaal in geïnvesteerd, in ambtenaren, die lopen achter hun politieke vertegenwoordiger aan. Dus we moeten echt die ambtelijke verkokering doorbreken en zorgen dat participatie bij plannenmakerij aan de voorkant al meegenomen wordt.

01:34:02

de heer Blok: Helder. Dat is een beetje als tegenhanger van het lerende. Moet je ook zorgen dat die stevige basis verder op orde raakt.

01:34:12

Speaker 2: Ik zit acht jaar in de raad ondertussen en daarvoor ook al jarenlang actieve bewoner van deze stad. Als ik dan zo terugkijk, dan zie ik een soort twee jaarlijkse cyclus in participatiebeweging. De laatste cyclus, het werkt zo denk ik: dat een college, vorige college, bedenkt een aantal dingen op instigatie van de raad. Rondom de vijf experimenten, G1000, over die participerende raad, waar iedereen zijn ideeën in kan brengen. Dus een aantal experimenten. Dan komt er een volgend college. Dan is de dragende de wethouder die in het vorige college bedacht had van: ik ga vijf experimenten uitvoeren, is verdwenen. Het raadslid wat ook heel sterk daarachter stond, is verhuisd naar Den Haag, zal ik maar zeggen. Dan merk je dus dat al die experimenten die worden dan afgesloten met een mooi evaluatie, papier verdwijnt in de la. En dan is er weer een cyclus afgesloten. U kunt er vergif op innemen, dat het volgende college, nieuwe college, de draad weer met allerlei nieuwe initiatieven en ideeën op gaat pakken. En waarschijnlijk weer in volgende cyclus terecht komen. Deze cyclus was voorafgegaan door een vergelijkbare cyclus, met [onhoorbaar] en die stadsvernieuwingswijken enzovoort. Dus er zit een soort

cyclusbeweging in per twee jaar, waarin je prima kunt zien dat ideeën opkomen, volgend college afsterven en het volgende college pakt ze weer in een ander jasje op. Per saldo schieten we er geen fluit mee op. Mijn oplossing is dat bewoners in stelling gebracht moeten worden. Die moeten de kans krijgen, de toerusting krijgen, om daadwerkelijk voor hun zaakjes op te komen.

01:36:19

de heer Blok: Nog andere reacties op: waar jullie staan? Wellicht vanuit de digitale zone? Ik zie daar geen schermen oplichten, dus ik neem aan dat daar geen behoefte aan is. Dan gaan we, terwijl we echt keurig op schema liggen, naar de laatste vraag toe: wat moet er nog gebeuren? Wat willen jullie de volgende raad adviseren? Ik voel er wel eentje aankomen als ik het betoog net hoorde. Wellicht ook om het te bekijken vanuit die verordening. Zijn er ook dingen waarvan je denkt: dat vinden we belangrijk, dat dat nu echt onderdeel is van zo'n verordening? Of dat daar aandacht aan besteed wordt, als we al die producten gaan opstellen. Dus niet alleen: wat zou je heel graag willen? Maar ook: waar zou je die documenten daarvoor kunnen gebruiken? De eerste invoer komt weer binnen. Ik ga nog een paar opnoemen die voorbijkomen: bestuurscultuur, ondersteuning, gebiedsgericht werken zagen we net ook al voorbijkomen, informatievoorziening, rechten en plichten, wat is nodig, veel, rust, wanneer stel je kaders, bewoners bewapenen, besef dat iedereen anders is, kaderstelling vooraf, jaarlijkse meetmomenten, digitalisering, geef ruimte aan gebiedsteams. Enkele toelichting op wat er is ingevuld? Ik ben heel erg benieuwd naar de participatie voor formele en er moet vast wat achteraan, Van wie die kwam? Of een ander? Een laatste toelichting voor we gaan afronden op deze vraag. De heer Onnes.

01:40:00

de heer Onnes: Ik had ingevuld: de bestuurscultuur. Dat heb ik kort gezegd gedaan om de redenen dat er bij heel veel inwoners van Groningen het idee bestaat dat het gemeentebestuur niet naast hen staat, maar meer boven de inwoners. Zo van: wij weten we wel wat goed voor jullie is. Dat is natuurlijk een verkeerde indruk die je wekt als je werkelijk participatie wilt gaan doen. Dus vandaar bestuurscultuur.

01:40:29

mevrouw Scholthof: Kunt u dan aangeven wat u denkt dat goed is, om dat te proberen te doorbreken?

01:40:35

de heer Onnes: Door in het algemeen de inwoners serieus te nemen. Dat wil zeggen, we hadden het net over de ruimte die je hebt binnen de kaders, van wat de invloed is. En aan de voorkant van het gebeuren. Die ruimte moet voldoende groot zijn. Ik denk dat dat wel heel belangrijk is.

01:40:56

de heer Blok: Dank. De heer Bolle.

01:40:58

de heer Bolle: Ik had rust ingevuld en dat is eigenlijk de tegenhanger hiervan. Het gaat niet alleen om de bestuurscultuur denk ik, maar ook om de politieke cultuur. Als je politieke standpunt overeenkomt met de mensen die ook tegen een bepaald plan zijn, dan kan dat natuurlijk handig zijn om dat uit te melken en te zeggen dat het college maar doet wat ze

zelf wil, en niet naar de bewoners luistert. Ik denk dat het heel erg belangrijk is voor een goede participatie, dat je ook probeert om die participatie met een feitelijke bril zoveel mogelijk te bekijken. Natuurlijk gaan er dan alsnog dingen fout, maar enige rust in dat proces vanuit de politiek. En als mensen dus iets niet willen en roepen, zij ook het lef te hebben om dan te zeggen: we nemen u zo serieus, dat we u ook gewoon tegenspreken, omdat het niet zo is.

01:41:54

de heer Blok: Dat is ook weer een beetje de link aan de discussie met algemeen belang. Dus daarin het algemeen belang vast blijven houden en niet elk participatieproces politiseren.

01:42:08

de heer Blok: Ik weet niet precies of hij erop stond. Wij zouden beginnen volgende collegeperiode, met de vraag aan inwoners op allerlei niveaus: wat heb je nodig om fatsoenlijk deel te kunnen nemen aan politieke besluitvorming [onhoorbaar]. Dat kan variëren van bewoners tot begrijpelijke teksten of tempo in de processen, van alles en nog wat. Daar een rijtje van en beslis vervolgens welke je in je processen kunt opnemen en realiseren.

01:42:46

mevrouw Scholthof: Het participatief ophalen van wat er nodig is voor participatie.

01:42:54

mevrouw Scholthof: Er is een handje van de heer Sijbolts.

01:42:58

de heer Sijbolts: Ik was degene van participatie voor formele inspraak. Ik heb af en toe het gevoel dat er niet altijd voldoende wordt gesproken met omwonenden of ondernemers, als een plan net van de tekentafel is gekomen. Ik denk dat ik dat ook terugzie in het aantal opmerkingen die gemaakt worden over die kaderstellende rol. Wat ik soms mis, is de duidelijkheid voor een raadslid: wij zijn nu kaders aan het stellen. Dit zijn de instrumenten die u nu zou kunnen inzetten. Vervolgens krijg je dan zo'n raadsvoorstel, wat net van de tekentafel komt. Dat komt in de raad, dat bespreken we dan. Daar krijgen we heel veel inspraakreacties op. Daar wordt dan niet altijd iets mee gedaan. Dat hoeft natuurlijk ook niet. Maar vervolgens wordt dat verder uitgewerkt en dan kunnen mensen via de formele inspraakprocedure, die er nu nog is, daar op reageren. Inwoners, ondernemers, zijn dan al te laat. Ik noem dan de Grote Markt als voorbeeld. Ik zou weg willen blijven van de voorbeelden, maar dat is misschien wel tekenend hoe ik en ook wel mensen het zelf hebben ervaren. Dus vandaar dat ik dat punt net op die manier heb opgeschreven.

01:44:20

de heer Blok: Dus ook vroeger de ruimte bieden om mee te doen, invloed uit kunnen oefenen, zeggenschap te hebben in plaats van op het laatst, waarin ook een argument om alles weer open te gooien eigenlijk heel moeilijk te verkopen is.

01:44:31

de heer Sijbolts: Ja, precies.

01:44:33

de heer Blok: Helder, dank je wel. Dan gaan we daarmee ook afsluiten en dat keurig op tijd,

waar ik zelf best wel trots op ben. Dat gebeurt mij niet vaak. Ik wil jullie hartelijk bedanken voor jullie aanwezigheid en input. Wat er na deze avond komt, dat geef ik terug naar jullie ter informatie in een memo, of op een nota. Nogmaals, maar wellicht ter overdaad: dit geven we mee aan de nieuwe raad, die ook nieuwe beslissingen zou moeten maken over hoe dat proces van die verordening verder vorm krijgt. Maar dit is input voor wat we eerst gaan opleveren samen met jullie, de gemeente Groningen, namelijk een visie. Waarin we jullie opmerkingen en discussie ten opzichte van de dilemma's, kunnen meenemen. Ik heb veel verschillende, maar ook wel veel overlap gehoord in het verhaal van Groningen waarom participatie ertoe doet. Het verhaal wat jullie hebben, het verhaal wat zich straks ook zou moeten uiten in de praktijk, in een nieuwe collegeperiode maar ook om die verordening daadwerkelijk tot uiting te laten komen, ook in de praktijk te laten landen. Dus we willen u daarvoor danken. Wij gaan er samen met de gemeente Groningen mee verder. Dan sluit ik hierbij dit gedeelte door ons af. Ik weet niet hoe dit verder doorgaat en wens ik je nog een hele goedenavond.

01:45:58

Voorzitter: Zal ik het overnemen? Jullie heel erg bedankt voor de manier waarop jullie ons bij de hand hebben genomen. Het was verhelderend en nuttig, denk ik. Het bracht wat rust in de soms heftige discussies die we wel eens hadden over een hogere participatie. Dat vond ik persoonlijk erg prettig. Ik kijk uit naar de uitkomst. Ik hoop dat dat een visiedocument is, dat wel lekker concreet is en zo kort mogelijk. Want anders dan krijgen we over de punten en komma's weer een hele hoop nutteloze discussie wellicht. Ik denk dat we een nuttige bijeenkomst hadden en een mooie input hebben gegeven voor de volgende raad.